

REVISTA ECONOMICĂ.

Apare odată pe săptămână.

„Revista Economică“ se publică din însărcinarea și cu ajutorul institutelor de credit:

„Albina“, „Ardeleana“, „Auraria“, „Beregsana“, „Berzovia“, „Bihoreana“, „Bistrițana“, „Bocșana“, „Brădetul“, „Cassa de păstrare“
Miercurea, „Cassa de păstrare“ Săliște, „Chioreana“, „Cordiana“, „Corvineana“, „Crișana“, „Detunata“, „Doina“, „Economul“,
„Făgețana“, „Fortuna“, „Furnica“, „Grănișterul“, „Hașegana“, „Hondoleana“, „Hunedoara“, „Iulia“, „Lipovana“, „Lugoșana“, „Lucea-
fêrul“, „Mercur“, „Mielul“, „Munteana“, „Mureșana“, „Mureșanul“, „Nădlăcana“, „Nera“, „Olteana“, „Oraviceana“, „Patria“, „Plugarul“,
„Poporul“, „Rucoșana“, „Sătmăreana“, „Sebeșana“, „Selăgeana“, „Sentinela“, „Silvania“, „Someșana“, „Steaua“, „Timișana“, „Ulpiana“,
„Victoria“, „Vlădeasa“ și „Zlăgheana“.

Prețul de prenumerare:
pe 1 an K 16—, pe 1/2 an K 8—.

DIRECTOR
Dr. CORNEL DIACONOVICH.

Taxa pentru inserțiuni:
de spațiul unui cm² câte 10 fileri.

Anul V.

Sibiu, 26 Septembrie 1903.

Nr. 39.

Conferența III a Băncilor române.

În Nr. 30 al „Revistei Economice“, din 25 Iulie a. c., am anunțat — pe baza unei autorizări primite în mod oficial dela locurile competente — că Conferența III a Directorilor Băncilor române, care în sensul unei hotărâri anterioare avea să se țină cu ocaziunea adunării generale a „Astrei“, la Baia-mare, va fi convocată la Sibiu pe timpul Congresului național-bisericesc, adevărat în a doua jumătate a lunii Octombrie a. c.

Apropiându-se acest termen, ni-se impune datoria a atrage încă de acum atențiunea cercurilor interesate asupra acestei Conferențe și a agendelor ei, cari fiind de o importanță deosebită pentru dezvoltarea și consolidarea Băncilor românești, au să fie bine cumpănite de conducătorii acestora.

Înainte de a înșira aceste agende și de a intra în meritul lor, credem necesar, a relua firul lucrărilor Conferențelor anterioare de acolo unde le-am părăsit, și a expune în mod cronologic momentele mai însemnate ale acelor lucrări, ca astfel cetitorii noștri să se poată orienta cu mai multă înlesnire asupra chestiunilor cari vor avea să preocupe Conferența.

Este cunoscut, că Conferența I din 1898 a Directorilor Băncilor noastre are mai mult numai meritul *inițierii* unei organizări a institutelor noastre financiare și al creării organelor acestei asociații. Adevărată lucrare de organizare și consolidare s'a început abia cu acțiunea inscenată în fața Conferenței a II-a din 1901 și realizată în ședințele acesteia. Credem deci că putem trece preste fazele organizării noastre, cari au premers anului 1901, și că avem să reluăm firul evenimentelor cu începere dela Conferența II.

Această Conferență, în prima sa hotărâre a exprimat dorința, ca reprezentanții Băncilor românești să se întrunească în viitor an de an, și ca termen al acestor întruniri a designat adunările generale anuale ale Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român, la cari și de altminterlea se întrunesc mulți dintre conducătorii băncilor noastre. Aceasta hotărâre însă n'a găsit consimțământul tuturor; chiar și în sinul Delegațiunii s'a accentuat, că Conferența Băncilor este un aparat prea mare pentru a-l mobiliza an de an la un termen dependent de factori străini, și s'a luat chiar hotărârea de a reveni asupra deciziunii din 1901 și a propune convocarea Conferenței nu an de an, ci numai din timp în timp, când trebuințele vor cere, în ori-ce cas însă cel puțin tot la 3 ani odată.

Aceste considerațiuni, cât și mai ales împrejurarea, că Delegațiunea aștepta mai de mult, ca un moment ce se pare apropiat, realizarea unei condițiuni prealabile pentru continuarea acțiunii începute în scopul *mobilizării capitalurilor străine* administrate de Băncile noastre, — au avut de urmare, că Conferența nu a fost convocată în anul trecut, și chiar și în anul acesta se va convoca la un termen mai îndepărtat de adunarea generală a „Astrei“.

Acea condițiune prealabilă de care am vorbit și sub care am înțeles admiterea scrișurilor fonciare ale „Albinei“ la lombardul Băncii austro-ungare, fiind acum dată, Conferența se va pute întruni — după-cum se proiectase — cu ocaziunea Congresului național-bisericesc, convocat pentru 14 Octombrie a. c. la Sibiu.

Suntem chiar autorizați din loc competent a aduce la cunoștința Băncilor noastre, că Conferența III va fi convocată în timpul cel mai apropiat, probabil pentru ziua de 20 Octombrie

st. n., și să le invităm, ca încă de acum să-și designeze câte un reprezentant pentru această Conferență, încât anume nu vor pute fi reprezentate — după-cum ar fi mai rațional — prin directorii lor executivi.

Se înțelege că Delegațiunea Bancilor se va întruni încă înainte de Conferență, spre a debata materialul studiat și pregătit de biroul seu, și spre a formula propunerile sale pentru plenul Conferenței.

Să vedem acum: cari sunt chestiunile principale ce vor avea să formeze substratul debaterilor Conferenței. Expunerea lor, încă de acum și pe cale publicistică, credem că nu poate fi decât utilă, pentru-că prin aceasta nu numai că se dă prilej cercurilor interesate de-a supune chestiunile dela ordinea Ții unui studiu prealabil mai aprofundat, ci le ar pute îndemna și la eventuala completare a ordinea de Ții cu alte obiecte noi, cari au fost trecute cu vederea de Delegațiunea Bancilor sau au fost considerate în sinul acesteia ca mai puțin actuale și urgente.

Nu intenționăm a ne estinde asupra tuturor chestiunilor atinse în hotăririle dela 1901, la a căror mare parte Conferența din estan probabil va reveni din nou. Cele mai multe dintre acele chestiuni au format obiectul unor discuțiuni foarte amănunțite atât în organul nostru și în broșura „Problemele Reformei Bancilor“, cât și în sinul Conferenței II, încât astăzi le putem presupune ca pe deplin cunoscute tuturor acelor cari s'au interesat de lucrarea organizatorică a Bancilor noastre. Vom remarca deci la acest loc numai acele chestiuni principale, cari se prezintă astăzi sub raporturi noi și cari sunt a se supune acum unei noue deliberări în merit.

Aceste chestiuni principale, cari formează astăzi obiectul studiilor biroului Delegațiunii, sunt patru la număr.

I. În primul rând remarcăm chestiunea deja amintită a *mobilisării capitalurilor străine administrate de băncile noastre, pe calea cesiunii împrumuturilor ipotecare* la un institut care emite scrisuri fonciare.

Marele inconvenient de care sufer Băncile noastre și care periclitează atât de mult întreaga lor existență, anume faptul: că pretensiunile Bancilor noastre în cea mai mare parte sunt de caracter *imobil*, adică nu se pot realiza la cas de trebuință în timp scurt, până când datoriile lor în preponderanță sunt de scadență scurtă, — a fost pe deplin constatată și apreat de Conferența din 1901, care a și luat hotăriri concrete pentru delatarea lui.

Cea mai importantă dintre aceste hotăriri a fost propunerea făcută Bancilor noastre, ca să-și cedeze pretensiunile ipotecare unui institut ce emite scrisuri fonciare și pe această cale să-și procure o puternică *rezervă de efecte, realizabilă* în cas de trebuință *la moment*, care să le scutească apoi față cu toate eventualitățile.

Întru executarea acestei hotăriri, și considerând că după natura organizațiunii Bancilor noastre, aceste au să caute legături împreunate cu angajamente mai mari și durabile, în primul rând în sinul lor propriu, — Delegațiunea s'a adresat către Direcțiunea institutului „Albina“, — singura bancă românească care se ocupă cu emisiunea de scrisuri fonciare, — și a invitat-o, să mijlocească admiterea scrisurilor sale la lombardul băncii de emisiune a țerii, ca dându-le prin aceasta caracterul realizabilității la ori-ce moment, să poată lua față cu Băncile noastre rolul unui institut central de credit fonciar, după cum a fost și până aci banca lor centrală de reescompt.

Direcțiunea „Albinei“ s'a conformat acestei invitări, și deși împrejurările între cari avu să obțină admiterea scrisurilor sale la lombardul băncii de emisiune, numai favorabile nu se pot numi, — i-a succes totuși a-și ajunge scopul, încât consiliul general al Băncii austro-ungare în ședința sa din 27 August a. c. a încuviințat cererea „Albinei“, și cu satisfacție putem constata, că a admis-o chiar în vederea scopurilor urmărite de asociațiunea Bancilor românesce, despre a căror soliditate Banca austro-ungară a avut ocaziune a se convinge în mod neîndoios.

Condițiunile prealabile pentru realizarea intențiunilor Conferenței din 1901 sunt acum pe deplin date, și rămâne numai ca noua conferență să stabilească căile și modalitățile cele mai potrivite pentru ajungerea scopului urmărit.

Am mai avut ocaziune a da expresiune convingerii noastre, că ori-cât de anevoioase s'ar păre pentru primul moment lucrările ce se vor impune Bancilor noastre, și în deosebi „Albinei“, în direcțiunea arătată, ele totuși vor pute fi învinse, dacă cercurile interesate nu vor fi lipsite de bunăvoință și de serioșitatea ce caracterizează până acum lucrarea Bancilor românesce, și anume va fi mult înlesnită prin faptul, că afaceri ca cele intenționate de noi, se practică de fapt (de mai mulți ani încoace la mai multe bănci mari din țeară, ale căror experiențe ne vor pute servi ca o călăuză sigură în lucrarea noastră.

Resultatul acestor experiențe formează de present obiectul studiilor biroului Delegațiunii, și va forma la timpul seu și sub-stratul deliberărilor Conferenței.

Sperăm, că vom pute intra și în Revista noastră în meritul acestei chestiuni încă înainte de întrunirea Conferenței, ca la timpul seu factorii decizători să fie pe deplin orientați asupra ei.

II. A doua chestiune mai importantă cu care va avea să se ocupe Conferența din Octombrie, este *instituțiunea revisorilor experți*, prevădută în hotărârea Conferenței din 1901 Nr. VIII, punct D.

Intru executarea acestei hotărâri, Delegațiunea a numit, încă în ședința sa din Decembrie 1901, mai mulți revisori și i-a invitat să-și stabilească agendele într'un normativ special, în care vor fi să se expună și principiile după cari să se compună bilanțurile băncilor noastre și să se calculeze diferitele conturi ale acestora în mod exact și uniform.

Revisorii numiți de Delegațiune s'au și întrunit în 8 Iunie 1902 la o conferență în Blaj, în care însă nu au stabilit normativul proiectat din cauza că nu s'au putut uni cu vederile principiale cuprinse în decisiunea citată a Conferenței, ci au cerut modificarea lor.

Anume în sensul acestei decisiuni agențele revisorilor aveau să se estindă „numai asupra lucrărilor de contabilitate și a exactității contărilor și încheiărilor, iar asupra afacerilor administrative numai încât vor cere din cas în cas conducătorii institutelor“, — până când Conferința experților numiți de Delegațiune a fost de părerea, ca agendele revisorilor să nu se limiteze numai la controlul gestiunii tehnice, ci să se estindă și asupra afacerilor administrative, pentru-că în cas contrar lucrarea lor, după cum cred, nu ar duce la scopul dorit și astfel nu ar pute primi nici responsabilitatea pentru asemenea revisuiri.

Această divergență de vederi având un caracter principal de deosebită importanță, și instituirea unui control extern în sensul dorinței experților atingând foarte de aproape autonomia băncilor asociate, Delegațiunea n'a putut lua răspunderea pentru deliberarea controversei într'un sens sau altul, ci o va supune acum spre rezolvire plenului Conferenței, singurul for competent în asemenea chestiuni principiale.

III. Al treilea obiect principal asupra căruia va avea să se declare Conferența, este

chestiunea *pensiunilor pentru funcționarii de bancă*. Partea principală a acestei chestiuni o putem considera ca deliberată prin hotărârea Nr. VIII, punct E din Sept. 1901. Este vorba numai de a afla căi și mijloace pentru crearea și asigurarea pensiunilor, a căror necesitate este în general recunoscută.

Delegațiunea s'a sonformat și în această privință dorințelor Conferenței, și a intrat în pertractări cu diferite institute de pensiuni și asigurare, spre a căuta pe această cale un procedeu cât mai corespunzător scopului. Resultatele acestor pertractări au și fost publicate în o serie de articole a revistei noastre; singuraticile bănci însă pân'acum nu au usat de ele și întreaga afacere nu a făcut nici un pas înainte.

Find chestiunea de o importanță deosebită pentru consolidarea viitoare a institutelor noastre financiare, Delegațiunea va cere Conferenței dispozițiuni nouă, prin cari singuraticile bănci asociate să fie îndemnate a se ocupa cât mai curând de această afacere și a-i da în timp apropiat o soluțiune reală.

IV. Un al patrulea punct important al ordinii de zi va fi, ca Conferența să-și marcheze punctul de vedere față cu acțiunile inscenate în anul acesta pe base largi pentru o asociere regnicolară a băncilor provinciale din țeara întreagă.

Revista noastră s'a ocupat în mod amănunțit cu această chestiune, și astfel putând presupune că este în destul cunoscută cetitorilor nostri, nu va trebui să expunem și cu această ocaziune toate fazele ei.

Este cunoscut că în capitala țerii s'au inaugurat la începutul anului curent, cam în același timp, două acțiuni mari, independente una de alta, ba poate chiar contrare, cari intenționează asocierea băncilor provinciale din țeară sub aceeași devisă, însă cu mijloace esențial deosebite.

Devisa comună este: *conservarea autonomiei băncilor* față cu tendențele de regulă-mentare ce încep a se ivi în viața noastră publică, și dezvoltarea și consolidarea lor exclusiv numai pe cale autonomă.

Realizarea acestui scop se intenționează acum din o parte prin crearea unei mari bănci centrale, ale cărei acționari să fie exclusiv numai băncile din provincie, și care să le servească acestora atât ca institut central de reescompt, de credit hipotecar, etc., cât și ca sfetnic și sprijinitor în toate afacerile lor tehnice și administrative. Din a doua parte realizarea scopului se încearcă prin înființarea unei reuniuni libere, care,

străină de ori-ce întreprinderi de speculațiune, va căuta să servcască interesele băncilor și să conlucreze la consolidarea lor cu mijloace pur intelectuale.

Am avut prilej a expune cât se poate de clar părerea noastră asupra întrebării, că între aceste două căi care ni-se pare mai corăspundătoare intereselor Băncilor noastre, și nu vom mai intra și cu această ocaziune în aprețiarea lor.

Constatăm numai, că de fapt ambele direcțiuni au găsit aderenți între Băncile noastre, dintre cari unele s'au și angajat ca fundatori resp. acționari, și astfel majoritatea institutelor financiare a rămas nedumerită asupra atitudinii ce are să o observe față cu propunerile ce i-se fac și dintr'o parte și dintr'alta.

Între asemenea împrejurări este inomis de lipsă, ca Conferența să-și marcheze punctul de vedere, ca apoi singuraticile bănci să fie orientate asupra chestiunii și să se decidă pentru o atitudine uniformă față cu acțiunile înscenate.

Toate aceste sunt chestiuni cari merită a fi studiate și aprețiate în mod cât mai aprofundat, și ca să înlesnim deliberarea lor în condițiuni corăspundătoare trebuințelor reale ale Băncilor noastre, vom căuta să le luminăm din toate punctele de vedere și în revista noastră, în numerii ce vor mai apăre până la întrunirea Conferenței.

De astă dată repețim numai ceea-ce am accentuat și mai sus, că chestiunile înșirate nici-decât *nu exhaustiază* ordinea de ți a Conferenței, ci au să formeze numai, după cum credem, obiectele *principale* ale deliberărilor ei, la cari am ținut de lipsă a atrage încă de acum atențiunea cercurilor interesate.

Protestul cambial.

În legătură cu notița noastră referitoare la protestul cambial, publicată în numărul 35 al acestei Reviste, reproducem acum un mic articol din „Magyar Pénzügy“, care asemenea se ocupă cu protestul cambial și răspunde la întrebarea: *când trebuie ridicat protestul, dacă scadența este Luni, iar Mercuri și Joi este sârbătoare?*

Terminul pentru ridicarea protestului îl fixează § 41 al Legei camb., conform căruia (alineea 4):

„Protestul se poate ridica în ziua de plată după oarele 12 din ți, dar trebuie ridicat cel mai târziu a două ți de lucru următoare ții de plată“.

Prin urmare dacă scadența nu cade pe o ți de sârbătoare și nici cele două ți următoare ții de plată încă nu sunt sârbători, atunci protestul se poate ridica până a treia ți la oarele 5 p. m. calculată dela scadență, cu alte cuvinte o cambie scadentă d. ex. Marți, se poate protesta, dacă cele două ți urmă-

toare nu sunt sârbători, cu începere de Marți dela oarele 12 la ameați, până Joi la oarele 5 p. m.

Aceasta dispoziție clară și evidentă pentru ori cine se modifică însă, dacă scadența cade pe o sârbătoare, sau dacă a doua resp. a treia ți următoare ții de plată este sârbătoare și încă și mai mult atunci, când sârbătorile țin 2 sau 3 ți. În sensul §-ului 103 al Legei camb. adecă, dacă scadența cambiilor cade pe o Duminecă ori sârbătoare după calendarul Gregorian, atunci plata se poate pretinde numai în cea mai aproape ți de lucru. De observat este înainte de toate, că sub sârbători după calendarul Gregorian se înțeleg sârbătorile însemnate în calendar cu roșu. Dispoziția aceasta, ce este drept, nu mai concordează cu timpul de față, dar este, până la modificarea legii cambiale, la tot cazul normativă. Sârbătorile altor confesiuni și sârbătorile oficiale însă nu dispensează pe nimeni dela observarea formalităților prescise de lege, astfel de exemplu sârbătoarea oficială dela 11 Aprile nu formează nici o pedecă pentru prezentarea cambiei spre plată, pentru ridicarea protestului și îndeplinirea altor acte prescise de legea cambială.

Să vedem acum, cum se modifică termenul pentru ridicarea protestului, prevăduț în § 41 al L. cambiale, dacă vom ținē cont de dispozițiunile § 103 al L. camb.

Dacă ziua de plată e Dumineca ori altă ți de sârbătoare, atunci scadența cade pe ziua următoare, va să țiacă în loc de Duminecă pe Luni, în loc de o sârbătoare ce cade pe Marți, va fi Mercuri etc. Dela aceasta scadență modificată în conformitate cu § 103 este a se calcula termenul prescis în § 41 pentru ridicarea protestului. Anume termenul ultim pentru protestarea unei cambii scadente de fapt Dumineca, la care însă conform § 103 scadența se modifică pe Luni, este Mercuri la oarele 5 p. m.; a unei cambii scadente în o sârbătoare de Marți, va fi Vineri la oarele 5 p. m.

Situația se schimbă, dacă cambia e de plată, ce este drept, în o ți de lucru, dar țiiile următoare menite pentru ridicarea protestului cad pe ții de sârbătoare. În cazul acesta sârbătorile din chestiune se consideră, din punctul de vedere al protestului, ca neexistente, resp. țiiile acelea nu se calculează în timpul prescis în § 41 pentru ridicarea protestului. Dacă de exemplu conform întrebării de sus cambia decade Luni, care este o ți de lucru, iar Mercuri și Joi este sârbătoare atunci protestul ce este drept se poate ridica Luni d. a. și Marți, dar dacă aceasta nu s'a făcut, cambia se poate protesta încă în proxima ți de lucru, ce urmează celor două sârbători, adecă până Vineri la oarele 5 p. m. Deci §. 41 al Legii cambiale acoardă posesorului cambial pentru ridicarea protestului două ții de lucru următoare scadenței; prin urmare dacă termenul acesta cade pe una ori mai multe sârbători, acestea nu numără, ci termenul întrerupt se continuă după trecerea sârbătorilor.

Considerând acestea, se poate întâmpla, ca prin eventuale sârbători, termenul pentru ridicarea protestului să se amâne cu 5—6 ți. De exemplu 25, 26 și 27 Decembre a. c. sunt 3 ți de sârbătoare, cari urmează una după oaltă. Dacă acum o cambie decade la 23 Decembre a. c. atunci termenul ultim pentru ridicarea protestului va fi 28 Decembre a. c. la oarele 5 p. m.; cambia scadentă la 24 Decembre a. c. se poate protesta până la 29 Decembre, iar cea scadentă la 25 Decembre a. c. până la 30 Decembre la oarele 5 p. m.

Cu acestea credem că s'a clarificat deajuns chestiunea termenului ultim pentru protestare. *

Inceputuri de organizare economică. ✓

III.

Continuăm de data aceasta cu inceputurile de organizare economică referitoare la comerciu.

Ca toți ramii economici așa și comerciu a fost în trecut puțin cultivat de Români din această țară. Abia în jumătatea secolului al XIX. după proclamația principiului de libertate, se pornesc o mișcare mai înadins și mai cu sistem pentru a se pune bazele acestui ram important economic. În puținele stabilimente comerciale românesce rămase din timpurile de urgie în cari ele au putut să existe numai sub firme străine, s'a continuat pregătirea unui contingent mai însemnat de bărbați pentru cariera comercială. În această perioadă de timp părinții isbutesc ici-colea să-și plaseze copii și la firme străine; căci cu ivirea zorilor libertății ghiata a început a se crepa și prejudiciile încet-încet a se delătura.

În jumătatea a doua a secolului XIX cade și întemeierea școlii comerciale superioare gr. or. române din Brașov, care a pregătit pentru cariera comercială un număr însemnat de indiviși. Durere numai că o parte mare a acestui tineret crescut cu mari jertfe și-a părăsit țara, trecând în România, unde a găsit de sigur condiții mai bune de existență; iar tineretul rămas aici nu s'a dedicat afacerilor curat comerciale — nu indeosebi dela întemeierea mai cu insistență a institutelor noastre financiare, — ci cu afacerile de contabilitate ale acestor institute, în al căror serviciu au intrat.

Scopul școlii comerciale din Brașov ca și a altor școli de această categorie a fost să se dea în locul prim un contingent de tineri bine pregătiți pentru comerciu și nu numai de contabili, cari, deși au un rol indispensabil și în comerciu și la institutele financiare, totuși deocamdată nu satisfac necesitățile mult simțite a dezvoltării de fapt a comerciu românesc în această țară.

De aici urmează, că pe când unica noastră școală comercială ne dă aproape numai contabili de bancă, toate izvoarele de comerciu sunt monopolizate de elemente neromânesce. Chiar și în orașele săsesce unde comerciu a fost reprezentat odinioară mai numai prin elementul german vedem elementul evreesc ocupând din și în și teren tot mai extins; iar în orașele unguresce și în centre mai însemnate românesce — ca ș. e. Blajul — Evreii fac progrese uimitoare pe terenul comerciuului. Același lucru se petrece și la sate. Elemente neromânesce și-au făcut averi și au ajuns la vață și putere prin mijlocirea comerciuului. În același timp tineretul nostru eșit din școala comercială caută teren de lucru aproape numai la bănci.

Incerările făcute și la noi în deceniul ultim cu înființarea societăților comerciale pe acțiuni în scopul dezvoltării comerciuului românesc, nu au isbutit. Și nu au isbutit în locul prim din causa lipsei de specialiști. Oamenii noștri pregătiți în școlile comerciale, cari se ocupaseră până aici cu chestii financiare, s'au dovedit nedestoinici pentru afacerile comerciale. Sunt negreșit și alte boale de cari suferă organizația societăților comerciale pe acțiuni, boale cari nu s'au putut înlătura nici la noi, cum nu s'au putut și nu se pot înlătura nici la alte popoare din patrie, cari au încercat să-și ajute pe această cale în nevoile lor.

Dacă am fi avut specialiști probați și totodată oameni de caracter, experimentul acesta, asupra căruia ne făcusem atâtea iluzii frumoase, rămânea epocal. Cu ajutorul societăților comerciale am fi putut să punem basă comerciuului nostru, crescând în scurt timp o clasă harnică de specialiști, cari ar fi ocupat teren tot mai mult în orașe și la sate, ba ar fi căutat chip și fel de a încheia legături comerciale și cu străinătatea.

Experimentul însă nu a isbutit și un fel de discutare a cuprins toate spiritele. Atât entusiastii, cari își oferă instituției autoritatea, banul adesea și munca, cât și publicul mare, care a vădut zădărnindu-se atâtea speranțe mari, au rămas deprimați și abia ar mai cuteza deocamdată să mai facă încercări de asemenea natură.

Astfel referitor la dezvoltarea comerciuului stăm aproape tot unde am stat și mai înainte. Școala noastră comercială ne furnizează contabili; școlile comerciale superioare ale statului și altor naționalități din patrie, frecventate de tinerimea noastră, tot asemenea. A rămas deci ca clasa comercianților să se formeze pe calea obicinuită la toate popoarele, anume prin practica comercială începând din vîrsta cea mai fragedă.

Tinerimea intrată pe această cale ar trebui ajută și incurajată. Natural, că copiii din familii mai bine situate pot să se dispenseze de ajutorul publicului, fie acest ajutor dat în formă de stipendii din lăsamîntul generoșilor fondatori, din partea institutelor noastre financiare sau din partea altor instituții. Nu tot așa tinerimea din familii mai rău situate. De aceea ar trebui căutate mijloace, ca tinerii talentați și cu purtare bună, cari se dedică practicei comerciale să fie ajutați pe cât posibil. Ajutorul ar putea consta din mâncare, haine, etc. „Mesele“ înființate pe seama studenților ar prinde bine și acestor tineri.

În ultimele două decenii Mărginimea Transilvaniei a început să se ocupe mai înadins și cu afaceri comerciale.

Oameni cari au dispus de ceva parale au deschis bolte în numeroase comune și fără nici o pregătire specială au făcut concurență altor elemente. În chipul acesta au ajuns să-și cumpere proprietate, sau baremi să țină în arîndă moșii mai mari și să exploateze în privința comercială terenul care odinioară era exploatat tot numai de alte elemente.

În contra micilor comercianți dela sate se aud mereu plângeri, că strică prețul mărfii și strică publicul. Multora li se impută, că comerciu il exercită numai ca ocupațiune laterală pe lângă cărcimărit și astfel la o concurență cinstită nu se poate nici cugeta. În urmare tot mai mult se pledează pentru alternativa, ca și comerciu în orașe și la sate se poată fi exercitat numai de indiviși cu pregătiri speciale, și se insistă ca legislativa se reguleze această chestiune prin lege.

Lucrul de altcum e firesc; căci precum meseriașul, ca să poată deschide atelier, trebuie să dovedească că a făcut anii de ucenic și de calfă, prescriși în lege, tot așa se poate cere, ca și comerciantul dela sate să aibă calificația necesară.

În vederea acestei eventualități, care poate să urmeze, e neapărat trebuincios să ne pregătim și noi, crescând elemente, cari să ocupe terenul în toate satele noastre și partea ce ni se cuvine în orașe. S.

REVISTA FINANCIARĂ.

Situațiunea.

Sibiu, 24 Septembrie 1903

Consiliul general al Băncii Austro-Ungare este convocat la o ședință plenară pe Sâmbătă 26 crt. La ordinea zilei sunt afaceri curente, cu toate acestea este foarte probabil, că dacă Banca Angliei și în urma ei Reichsbank-ul Germaniei vor hotări o urcare a discountului, Banca noastră de emisiune încă va trebui să ventileze în mod serios chestiunea urcării discountului ei. Dealtcum situația pieței interne de bani nu reclamă nici o schimbare a etalonului, căci după trecerea medio-lui cererea de bani s'a redus în măsură însemnată. Cambii vieneze de prima bonitate s'au discountat în piața deschisă cu $3\frac{7}{16}$ — $3\frac{1}{2}$ %, cambii de ale morilor s'au înaintat numai la Banca de emisiune, iar cambii de portfoliu s'au discountat dela 4% în sus.

Situația pieței externe de bani continuă a fi încordată. În Londra discountul privat a fost de $4\frac{1}{8}$ %, cu $\frac{1}{8}$ % preste rata oficială. În Berlin discountul privat s'a redus la $3\frac{3}{4}$ %, iar în Paris a fost de $2\frac{11}{16}$ %, arătând însă o vedită tendință de urcare.

COMERCIU.

Raportul camerei de comerț și industrie din Brașov asupra situației economice din circumscripția ei în anul 1902 a apărut în zilele ultime și în limba română. Se extinde pe 56 pagine și e de interes și pentru noi Români.

În privirile asupra situației generale se constată, că în 1902 recolta cerealelor principale, cu excepțiunea porumbului, a fost bună. Se aștepta deci că această ameliorare în producțiunea agricolă să aducă viață și împintinare în stagnațiunea comercială. Dar aceasta nu s'a întâmplat, din cauza, că recolta de struguri și de poame a fost slabă și între vite au grasat boale.

Pagubele îndurate de agricultor s'au resimțit și asupra meseriilor, industriei și comerțului.

Spiritul de întreprindere a lăncezit, capitalul, unde a existat, nu a căutat aplicare în direcțiunea activității comerciale și industriale, ci în general s'a dat preferință plasărilor liniștite. Între asemenea împregiurări nu se poate vorbi de un progres.

În România situațiunea economică a perdut încetul cu încetul caracterul de crasă și capacitatea de consumațiune a piețelor sale apare iarăși în lumină mai favorabilă, ceea-ce s'a putut recunoaște în unele privințe și pe teritoriul acestei camere.

De această împregiurare s'ar putea lega speranțe, anume că comerțul nostru extern va arăta treptat o creștere; lipsese însă credința. Proiectul nostru cel nou de tarif vamal nu este de loc acomodată, ca să deștepte simpatii în România. Taxele prevădute în tariful nostru vamal îngreunează tocmai importul produselor principale pentru cari țeara vecină este necesită să caute de bușeuri.

În deosebi pentru importul *cucuruzului* din România nu ar trebui să se pună pedeci vamale ca cele prevădute în noul proiect (în loc de K 1-19 K 2-80 ca taxă minimală). Această urcare de vamă este privită ca nemotivată, îngrijitoare și chiar periculoasă pentru șansele încheierii unui tractat comercial cu România.

Dacă această taxă nu se va reduce în decursul pertractărilor, România va urca de sigur și mai mult

vama pentru articolele noastre industriale și astfel acum ca și în anii optzeci o serie întreagă de industriali — și din nenorocire tocmai puterile cele mai bune — își vor muta atelierile lor pe teritoriul statului român.

În legătură cu expunerile de mai sus, cercurile interesate de pe teritoriul acestei camere doresc din inimă crearea unei convențiuni ieftine și echitabile, care să reguleze *comerțul de vite* cu România. E fapt cunoscut, că importul direct de vite cornute de proveniență românească în lăuntru Ungariei acum este exchis, dar cu toate acestea se face peste Sârbia.

De importanță deosebită pentru noi ar fi importul de *porci*, atât pentru fabricile de salam, cât și în interesul consumului general. În acest scop este necesar să se reducă în mod corespunzător taxele concernente ale proiectului pentru noul tarif vamal.

Bulgaria încă prevede în noul său proiect de tarif vamal taxe urcate pentru produsele noastre industriale. În chipul acesta comerțul nostru cu piețele Bulgariei în curind poate să aparțină numai istoriei.

În ce se referă la afacerile *interne*, în raportul camerei se accentuează necesitatea imperativă a creării unei *noi legi de meserii*, prin care să se pună bazele și să se asigure condițiunile pentru existența meseriilor. E neapărat trebuincios — ni-se spune — ca să se controleze mai strict câștigarea capacității speciale a tinerilor meseriași, să se mărginească libertatea de meserii ajunsă până la licență.

Se cere mai departe reforma *dărilor* și crearea unei *legi comerciale* și unei astfel de *legi nouă de concurs*, în care să fie prevădută îndeajuns ocrotirea eficace a intereselor creditorului, precum și înarticularia ca legi a proiectelor deja pregătite pentru împiedecarea *transmiterilor frauduloase ale negoțului* și pentru restrângerea *concurrentei necinstite*.

În ce privește legislațiunea socială politică, se exprimă dorința, ca să se schimbe legea actuală despre *ajutorarea bolnavilor*, a persoanelor ocupate în stabilimente industriale și în fabrici printr'o lege nouă, în care să se reguleze mai just și mai exact datorințele patronilor și lucrătorilor, precum și a casselor instituite pentru scopurile numite.

În fine se dă expresiune justei dorințe, ca *repausul complet de Dumineca* să se introducă în mod obligator pretutindenea.

Mișcarea monedelor de aur și argint în România în 1902:

	Monede de aur		Diferința intrării față de eșire
	Intrate	Eșite	
Germania . . .	40.244,569-92	4.644,523-18	+ 35.600,046-73
Austro-Ungaria	10.500,566-96	5.778,373-58	+ 4.722,193-38
Francia . . .	4.694,266-98	141,625-45	+ 4.522,641-53
Bulgaria . . .	251,534-54	830,107-90	— 578,583-36
Turcia . . .	748,914-85	171,798-80	+ 577,116-05
Rusia . . .	90,670-33	68,674-49	+ 21,995-84
Elveția . . .	140,000—	38,937-45	+ 101,062-55
Sârbia . . .	46,430—	51,078-40	— 4,648-40
Englita . . .	—	34,902-64	— 34,902-64
Grecia . . .	—	34,034-10	— 34,034-10
Muntegru . .	—	2,916—	— 2,916—
Danemarca . .	—	4,942-40	— 4,942-40
Italia . . .	—	10,427-90	— 10,427-90
Olanda . . .	—	5,964-70	— 5,964-70
Belgia . . .	3,000—	2,557—	+ 443—
	56.719,943-58	11.820,864—	+ 45.575,490-08

Din tabloul de mai sus reese că valoarea monedelor de aur intrate în țară în cursul anului 1902 este de lei 56.719,943-58, iar valoarea monedelor de

aur eșite e de lei 11.820,864; a rămas deci în țară monede în valoare de lei 44.899,079·58, sumă care reprezintă numai jumătate din excedentul exportului asupra importului care, în 1902, acasă cifra de 91.474,670 lei.

Valoarea monedelor de argint intrate în țară în cursul anului 1902 este de lei 111,652·21, iar valoarea monedelor de argint eșite din țară este de lei 29,461·79; au rămas deci în țară monede de argint în valoare de lei 82,190·42.

*

Comerțul exterior al României în 1902.

Din volumul publicat acum de curând sub acest titlu de Direcțiunea statistice generale a finanțelor României se vede, că în 1902 România a înregistrat cel mai mare export ce a avut vreodată. El a fost de 3.318.260 tone în valoare de lei 373.819,219; iar importul a fost de 462,332 tone în valoare de lei 283.344,549.

Schimburile comerciale cu țările străine în 1902 se prezintă astfel:

Importul României din Austro-Ungaria a crescut față de anul 1901 dela lei 69.675,716 la lei 71.407,380.

Importul din Germania a crescut dela lei 80.183,705 la lei 84.320,178.

Exportul României în Austro-Ungaria a scăzut față de anul 1901 dela lei 49.135,251 la lei 44.122,840.

Exportul în Belgia a crescut dela lei 174.539,239 la lei 204.324,139, adică peste jumătate din valoarea exportului.

Exportul în Anglia a crescut dela lei 24.438,560 în 1901 la lei 41.380,561 în 1902.

Exportul în Germania se menține ca cantitate la cifra an. 1901; dar scade ca valoare dela lei 39.467,609 la lei 19.751,740, din cauza, că prețul benzinei, care se exportează aproape numai în Germania, a fost redus de comisiune dela lei 160 de suta de kilograme la lei 7—.

Exportul în Turcia se menține ca cantitate; scade însă ca valoare dela lei 11.526,220 la lei 7.387,617.

Exportul în celelalte țări este aproape ca și în 1901.

+

COMUNICAȚIUNE.

Veniturile căilor ferate de stat. În luna August a. c. veniturile provizore ale căilor ferate de stat au fost de K 5.456,200 la transportul de persoane, și K 13.231,000 la transportul de mărfuri. Față de veniturile definitive din August 1902 se arată la transportul de persoane un plus de K 235,116 și la transportul de mărfuri un minus de K 331,665.

Totalul veniturilor provizore ale lunii expirate se cifrează cu K 18.687,000 sau cu K 100,000 mai puțin decât veniturile definitive din perioada corespunzătoare a anului 1902. Aceasta reducere, întrucât nu va dispărea după constatarea veniturilor definitive este a se atribui faptului, că întârziând recolta, transportul de cereale încă a început mai târziu. Dela începutul anului până la finea lui August veniturile au fost, conform calculațiilor provizore, de K 130.645.980 (din care K 35.662,320 din transportul de persoane și K 94.983,660 din transportul de mărfuri) față de K 125.661,515 în perioada corespunzătoare a anului trecut. Veniturile totale din transportul de persoane și mărfuri întrec deci veniturile anului precedent (cu rezerva corecturii ulterioare) cu rotund K 5 mil. (= 4%) din care K 2.700,000 din transportul de persoane și K 2.300,000 din transportul de mărfuri.

⊕

CRONICA.

Băncile române în Transilvania și Ungaria. Sub titlul acesta ziarul „Voința Națională” din București (Nr. 5527 dela 18 Sept. a. c.) se ocupă într'un primarticol mai lung cu situația și activitatea institutelor noastre de bani. Luând de basă datele „Anuarului Băncilor române pro 1903” reproduce pozițiile mai principale ale bilanțului general și relevează în special faptul că instituturile noastre de bani folosesc o parte însemnată a beneficiilor lor pentru formarea de fonduri de rezervă și fonduri de pensuni. „Ceea-ce este mai laudabil și indică spiritul, ce domnesce în aceste instituțiuni naționale — dice numitul ziar — este, că preste 3% ale beneficiilor nete (în 1901 aproape K 50,000) sunt trecute la fondul pentru binefaceri și pentru cultura poporului român”.

Cătră sfârșitul articolului din chestiune autorul își exprimă părerea, că ar fi bine ca „Anuarul” să dea indicații mai detaliate asupra centrelor în cari au fost înființate băncile noastre, pentru a pute judeca (cei din România) mai bine în ajutorul cărei populațiuni vin ele mai cu seamă, — apoi unele date din trecut și un mic istoric al institutelor noastre de bani, lucruri din cari cei din România ar pute trage învățături bune pentru propășirea lor pe terenul economic. Articolul se termina cu dorința, ca „urmând pilda băncilor române de peste munți”, în România încă să se înființeze un comitet central care să publice un anuar analog „Anuarului Băncilor Române”.

⊕

University Library * Cluj

Bancnote defectuoase. Nu arareori circulează în public bancnote stricate cu intențiune frauduloasă, anume bancnote scurtate în lățimea lor normală (de 120 m. m. la K 10; de 133 m. m. la K 20, de 150 m. m. la K 50, de 165 m. m. la K 100 și de 192 m. m. la K 1,000) prin tăierea unei fășii în direcțiune verticală și cari sunt compuse din două părți inegale a două bancnote diferite de aceeași categorie, asemenea tăiate în direcțiune verticală Bancnotele tăiate în modul acesta sunt lipite de regulă cu hârtie gumată transparentă, ca cel-ce primesce bancnota să nu observe lipsa fășiilor tăiate. Ultimul posesor al unei astfel de bancnote scurtate, prezentându-se cu ea la cassa Băncii spre schimbare, perde de regulă 10% a valorii, va să dică la o bancnotă de K 20 — K 2 —, la K 50 — K 5 etc.

Scurtarea se face mai adeseori la notele de K 20, dar și la cele de K 50 și K 10, ba chiar și la cele de K 100.

Este deci recomandabil a fi cu precauțiune la primirea bancnotelor lipite ori îndoite, în special este consult a controla formatul.

⊕

*

Examenele de calificatiune pentru pădurari se vor ține anul acesta în 19 Octobree n. și zilele următoare la casa comitatensă în: Cluj, Brașov, Sibiiu, Timișoara, Sighetul-Marmației, Budapesta, Pojon, Besztercebánya, Miskólcz, Cașovia, Pécs și Szombathely; iar examenele de calificatiune pentru *vigilii de vânat* se vor ține deodată cu cele pentru pădurari în: Cluj, Budapesta, Pojon și Szombathely. Cererile împreună cu atestatele autentice se vor adresa până la 1 Octobree n. inspectorului silvanal al cercului silvanal, căruia petentul aparține.

r.

DIN REUNIUNI.

Expoziția de vite din Racovița. „Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiu“ a aranjat luni în 21 Septembrie n. a. c. a XIII expoziție de vite de prăsilă în comuna Racovița. Din partea comitetului reuniunii au participat la expoziție presidentul, dl Dim. Comșa, secretarul dl V. Tordășianu și membrul Romul Simu. Public a fost numeros din Racovița și comunele învecinate în frunte cu preoțimea, învățătorimea, notarii, primarii și fruntașii comunelor.

Expoziția a avut loc pe o livadă în partea de sus a comunei. Expozanți au fost numeroși — peste o sută —: din Racovița, Avrig, Brad, Sebeșul inferior și superior, Porcesci, Boița și Tălmăcel.

Activitatea juriului a ținut dela 11 oare a. m. până la 5 oare p. m. După examinarea minuțioasă a vitelor și oilor pe locul expoziției, juriul s'a retras în școală, unde a stabilit lista premiilor.

Imediat dl president al reuniunii a ținut publicului adunat în curtea școlii o conferință despre însemnătatea expozițiilor de vite, despre modul de procedere la ameliorarea rasei vitelor, în legătură cu acestea despre cultura trifoiului și napilor de nutreț, etc.; în fine s'au distribuit premiile în suma totală de K 200.—. Au fost premiați mai mulți de jumătate din numărul expoșanților. Premiul cel mai mare a fost de K 10.—, cel mai mic de K 2.— pentru oi.

Vite de rassa curată Pinzgau au fost foarte puține: 2 tauri și vr'o 5 vaci și juninci, vite albe de asemenea puține; majoritatea covârșitoare a format-o corciturile, aproape toate bine nutrite și curățite, și în general de constituție mai puternică și mai bune de lapte decât vitele albe. În conferința sa dl president a scos la iveală superioritatea vitelor de rassa Pinzgau și a arătat cu numeroase dovezi în ce stă această superioritate.

Berbecii, oile, noatinii și noatinele au fost de asemenea tot exemplare frumoase. Cei 20 expoșanți au fost toți premiați.

Incheiu constatând, că asemenea expoziții, împreunate cu premii și cu conferențe, ca cea din Racovița, trebuie să lase urme neșterse în sufletul populației dela sate și să se dea avânt cultivei vitelor și economiei peste tot. S.

BIBLIOGRAFIE.

„Pénzügyi Compass“ pro 1903/4 de A. Kormos, anuarul tuturor băncilor, casselor de păstrare întreprinderilor industriale și a societăților pe acțiuni și însoțirilor din Ungaria a apărut în zilele acestea în extensiunea și formatul de până acum. „Pénzügyi Compass“ pro 1903/4 este de o extensiune de 1072 pagini și are următorul conținut: I. *Budapesta*: 1. Institutele de bani. 2. Băncile de asigurare. 3. Întreprinderile industriale și comerciale pe acțiuni. 4. Întreprinderile de comunicație. 5. Diverse societăți pe acțiuni. 6. Însoțirile. 7. Reuniunile de specialitate; toate rangiate după ordine alfabetică. II. *Provincia*: 1. Bănci și case de păstrare (rangiate după orașe). 2. Întreprinderi industriale și societăți de asigurare (rangiate după categorii). 3. Însoțiri (după comune). Anuarul acesta a apărut la Societatea literară și tipografică „Apollo“ în B.-Pesta și costă K 10.— compactat.

♯

Bursa de efecte din Viena și Budapesta.

Cursul din 23 Septembrie 1903.

%	V A L O R I	Viena	Bpesta
		vinde	vinde
	Datoria publică comună.	v cor.	p. 100 K
5	Renta unit. în hârtie, Mai, Nov., 16% dare	99-65	100-20
5	„ arg. Ian., Iulie. 16% „	99-55	100-20
4	Losuri d. a. 1854 à fl. 250.— v. c. 20% „	179.—	175.—
5	„ „ 1860 à fl. 500.— „ 20% „	152-20	153.—
5	„ „ 1860 à fl. 100.— „ 20% „	183.—	184.—
—	„ „ 1864 à fl. 100.— „ 20% „	248.—	248.—
	Datoria publică austriacă.		
4	Renta austr. aur., scut. de dare	119-25	119-75
4	„ „ Cor.	100.—	100-10
3½	„ „ de invest.	91-60	—
	Datoria publică ungară.		
4	Renta ung. aur. scut. de dare	117-25	117-50
4	„ „ Cor. „ „	96-40	96-80
3½	„ „ „ „ „ „	87-70	89-15
—	Impr. ung. cu premii à 100 fl. „ „	200.—	201.—
4	„ p. regul. Tisei sc. de dare	155.—	156.—
4½	Oblig. de regalii croat-slav.	101-50	102.—
3	Impr. p. regul. Porților de fier	87-75	88.—
4	Oblig. rurale croato-slavone	97-65	97-50
4	„ „ ungare	96-80	97-50
	Alte datorii publice.		
5	Los. p. regularea Dunării, à 100 fl.	282-50	—
4	Obl. Soc. Femeș-Bega	96-25	97-50
5	Imp. cu prem. al orașului Viena	104-70	—
2	„ sêrbesci à 100 fr.	85.—	—
—	Oblig. cu premii a C. fer. turc. à 400 fr.	117-50	—
—	Impr. bulgar 1889.	103-65	106-25
	Scrisuri fonciare și a. a.		
4	Instit. de Cred. fone. austr.	100.—	—
3	„ „ cu premii, 1880	293.—	—
4	Banca austro-ungară 40½ ani	101-45	101-45
4	„ „ 50 ani	—	101-45
4½	Banca com. ung. Pesta	100-60	101.—
4½	Obl. com. ale Băncii com. ung., Pesta, repl. 110% în fl.	105-25	106-50
4	Obl. com. ale Băncii com. ung., Pesta, 50½ ani	99-95	101.—
4	„ „ I Casse de păstr. patriot., Pesta	99.—	98-60
4	Inst. de credit fonciar ungar	99-30	99-50
3½	„ „ „ „	97-85	89.—
4½	Banca „ hipotecară „ ungară „	100-20	101.—
4	„ „ „ „ cu premii	100-20	99-25
4	„ „ „ „ „ „	262.—	131-50
3% 5	Banca hip. ung. cu premii	—	113-25
5	Albina, Sibiu	—	102.—
4½	Cassa de păstrare Sibiu, em. IV.	—	102-50
4½	Inst. de credit fonciar Sibiu, em. VI.	—	102-25
	Losuri.		
	Basilica, à fl. 5.—	19-60	20-50
	Credit, à fl. 100.—	443.—	444.—
	Clary, à fl. 40.— v. c.	178.—	—
	Buda, à fl. 40.—	173.—	175.—
	Pálffy, à fl. 40.—	171.—	171.—
	Crucea roșie austriacă, a fl. 10.—	53-50	54-50
	„ ungară, à fl. 5.—	26-75	27-50
	Rudolf, à fl. 10.—	72.—	—
	Salm. à fl. 40.— v. c.	231.—	—
	Salzburg, à fl. 20.—	80.—	—
	St. Genois à fl. 40.— v. c.	280.—	—
	Impr. cu prem. al oraș. Viena, 1874	495.—	—
	Triest, à fl. 50.—	250.—	—
	„Jó sziv“, à K. 4.—	—	10-50
	Valute.		
	Galbini austr. sau ung.	11-40	11-42
	„ c. reg.	11-38	11-38
	Napoleon'or (20 frci sau 8 fl. v. a.)	19-04	19-06
	20 Marce germ. aur	23-55	23-55
	Ruble rusesci de hârtie per bucată	—	2-54
	Bilete germ. 100 M.	117-55	117-65
	„ franc. 100 Fr.	—	95-20
	„ ital. 100 Lire	95-25	95-30
	Ruble, bilete, 100	253-75	—
	Lei românesci, 100	—	95-50

Prețul per bucată